

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foai bisericească-politică.**Anul XV.****Blaj 23 Septembrie 1905.****Numărul 38.**

Fond de penzie preoțesc.

De câte ori întâlnesc cutare oficiant de stat, comitat etc., în penzie, totdeauna îs cuprins de cea mai mare admirație față de această instituțiune importantă și salutară, eare e una dintre instituțiunile cele mai umanitare.

Omul pentru activitatea sa să răsplătește în viață cu aceea, că i-să dă puțință de a privi liniștit asupra vieții sale petrecute în muncă de-a putea purta fără grije sarcina anilor mulți ce apasă umerii la bătrânețe.

Rostul acestei instituțiuni l-a priceput statul, dominiile, întreprinderile mai mari, încă și băncile noastre românești, cari au înființat fond de penzie, îngrijindu-să și pe astă cale de funcționarii lor, ba statul a făcut fond de penzie și pentru lucrătorii de pământ.

Numai noi preoții greco-catolici, stăm cu mâinile în sân în cea mai crasă inerție față de instituțiunea înființării unui fond de penzie, cuprinși de fatalismul vrednic de un dreptcredincios musulman, dar nu de nește luminători din secolul al XX-lea.

De câte ori petrec în cimitir câte un credincios decedat al meu, totdeauna mi-să înduioșează inima aducându-mi aminte, că dintre confracții preoți, dintre conșcolarii mei, câți trec la cele vecinice încă în floarea vieții, foarte tinerii în mare parte din cauza, că formând familii își iubesc soția și pruncuții săi, însă, ca sabia lui Damocle deasupra capului stă gândul, că ce va fi de familia lor scumpă și dragălașă, dacă s-ar întâmpla să moară el nelăsând avere.

Ar ajunge pe ulițele satului, osândiți să trăiască din 120 coroane penzie anuală, cât are o văduvă cu prunci în dieceza Gherlei.

Și ca să nu ajungă soartea asta, se pun să strângă avere. Să pun pe lucru, lucră din greu lucruri servile de atari cu cari nu-s dedați, până ce unuia i să rupe o vână, altul capătă aprindere de plumâni, altul offică, a căror sfârșit grabnic e moartea.

De ce s'a temut nu scapă, cu aceea deosebire, că îi ajunge cu mult mai iute, decum a socotit, și rămân văduvele sermane și pruncuții orfani, ca vai de ei.

Frați preoți, cari cu cuvintele voastre isvorite din inimă ați stors atâtea lacrimi, să nu aveți inimă, când vedeți astfel de nefericiri! Aduceți-vă aminte, că și cu a voastre dragălașe familii să poate întâmpla așa ceva.

Ici colea văd câte un preot gârbovit sub povara bătrâneței, servind ca preot 30—40—50 de ani și acum la bătrânețe, când ar avea lipsă de liniște să se poată pregăti pentru vecinicie, trebuie să alerge, să asude din greu, ca să-și poată agonisi cele de lipsă pentru traiu, ba de cumva din slăbiciune nu poate isprăvi funcțiunile trebuie, ca puținul venit preoțesc să-l împartă cu acei preoți, cari isprăvesc funcțiunile în locul lui.

Ce să zic de cei neapți, ce să zic de cei nevrednici, cari toți îs tolerați de superioritatea bisericească în detrimentul și desonoarea clerului, neavând mijloace de susținere pentru ei!

Nu insist a argumenta lipsa înființării fondului de penzie pentru preoții gr.-cat.

Eu nu cred să fie preot, care nu-i convins, că înființarea unui fond de penziune e neamănat de lipsă.

Să naște întrebarea, că noi preoții pute-vom înființa, și cum?

Am meditat asupra acestei teme și am ajuns la acela rezultat, că să poate foarte ușor, numai dacă ne-am pune serios pe lucru.

Premițând, că precum fiește-care biserică, fie cât de săracă trebuie să solvească în fondul de penzie a învățătorilor 24 coroane anuatim, deși mulți dintră învățători nici măcar cantori nu-s, trebuie, cu atât mai vârtos să contribuie-ească fiește-care biserică la fondul de penzie a preoților, cari trăesc dela altar, cari îs prima persoană în biserică și a căror activitate e pentru ajungerea scopului sublim a bisericei.

Fondul de penzie ar fi de înființat după dieceze.

În dieceza Gherlei de exemplu fondul de penzie și venitele lui s'ar compune după a mea părere din următoarele:

1. Fondul vido-orfanelor deja existent cu obligamentul, de-a presta penzie văduvelor, cari sunt în dieceză după împrejurări, cât să poate de mare.

2. Taxa de membru la acest fond odată pentru totdeauna a) 10 cor. dela 500 preoți să mă folosesc de număr rotund, 5000 coroane.

3. Contribuire respective taxa anuală din partea preotului și a comunității bisericești 5—5% a venitului preoțesc din respectiva parohie.

Dela 500 de parohii, luând venitul parohial după conscrierea făcută pentru congruarea parohiilor una cu alta în 600 coroane, ar face 300.000 coroane dela cari 10% ar fi 30.000 cor.

4. La denumirea de preot nou, o taxă oarecare din partea bisericei.

5. În caz de strămutare la o parohie mai bună, din suma cu cât e mai proventuoasă noua parohie 30% pentru fondul de penzie.

6. Cu ocaziunea întregirii congrual, din suma cu cât să întregeste venitul în fieștecare parohie dela preot 30% odată pentru tot-

deuna, de acolo încolo câte 5% după venitul cel nou, atât dela preot, cât și dela biserică.

7. Dacă să va înființa fondul de penzie taxa de pe 10 ani odată dela acei preoți, cari ar voi, ca de 10 ani să fie membri la fondul de penzie, presupunând, dacă au atâta ani de seviciu.

8. Mulțele dela preoți pentru transgreșiuni.

9. Lasăminte pie, colecte, și altele precum eventual și loterie concediată spre acest scop de stat. — Modul penzionării s'ar face după calapoda celor dela stat, cu puține modificări.

Luând în considerare, că venitul fondului penzionar de preoți numai rar s'ar lua în folosință, căci fiește care preot până poate bun bucuros servește, luând în considerare că din izvoarele mai sus indicate sumă respectabilă s-ar vărsa anual în cassa fondului de penzie, în puțin timp ar acoperi pe deplin venitele fondului și cotizațiunile anuale sumele de lipsă pentru penzionării de văduve, orfani și preoți.

Preastimați confrăți preoți, eu am adus chestia pe tapet.

Pentru de-a pute pune la cale înființarea fondului de penzie să recere ca să fie dezbătut acest

obiect în organul nostru iubit, în prețuita „Unirea“.

După ce s'a dezbătut chestia în ziar, să se convoace anume în acest obiect conferințele protopopești, să se ia decizie în această cauză, care ar fi a să înainta în centru cu rugarea, ca Ordinariatul să concedie ținerea adunării de preoți din toată diecesa în centru sub presiunea delegatului episcopesc.

În adunarea s-ar hotărî înființarea fondului de penzie, s'ar primi proiectul de statute, s'ar înainta spre întărire la Ordinariat, cari apoi provăzute cu clauzul de aprobare ar intra în vigoare și ar fi obligatoare.

Frați preoți! e timpul suprem să rezolvăm chestia aceasta urgentă și vitală; să ne strângem rândurile, să ne forțăm noi pe noi, ca să putem înființa fond de penzie.

Știm prea bine, că pedeca cea mai de căpetenie e starea materială din cale afară debilă a preoților. Și cum nu a fi, când noi cu studii mai înalte în timpul modern de acum, cu pretențiile lui felinrite, trebuie să trăim din acele emolumente, pentru cari au servit ca preoți strămoșii noștri.

Voeste și văi putea! În laturi cu pedecile!

Linistea vieții, oficiul nostru, și iubirea față de familiile noastre, ne impune datorința de-a înființa fond de penzie.

Oe liniștit vom trăi atunci, când vom ști, că la ori ce fatalitate familia noastră e asigurată; atunci mai cu râvnă, mai cu voie ne-am împlini oficiul de-a vesti „cuvântul adevărului“ având liniștea sufletească, că ne-am împlinit datorința față de familie cu scumpătate.

Dumnezeu să ne ajute!

Demetriu Cionca,
preot.

Situația actuală din Ungaria o caracterizează „Germania“ din Berlin în primul numărului său cel dintâiu din 15 Septembrie în chipul următoriu neasemănat de nimerit:

„Marți sara târziu s'a hotărît într'o audiență soartea lui Fejérváry. Pe calea politicii magiare celei întortocate au ajuns cu aceasta lucrurile într'o situație nouă. Ministerul Fejérváry, carele a voit, să aplice mijlocul cel mai de pe urmă, cel îmbie constituția, n'a dobândit spre aceasta încuviințarea Coroanei. Deja de mai multă vreme se știa, că emoțiunea de bucurie, cu carea socialiștii austriaci salutau — în chip de totului tot nemotivat — proiectul de reformă electorală, a băgat spaimă formală în anumite cercuri din Austria. Nu o spuneau

FEUILLETON.

Expoziția „Asociațiunii“.

(Continuare.)

Industria minieră prin îngrijirea societății „Concordia“ din Bucium, de sub direcțiunea dlui Aurel Danciu, s'a prezentat în mod demn. Pe lângă un șteamp de lemn în miniatură s'a putut vedea și un alt șteamp modern pentru pisarea pietrii, din care se estrag metalele. Secția aceasta a fost aranjată de dl Danciu, care a adus cu sine și un băiaș voinic, pentru a arăta publicului vizitator, cum se alege aurul. Au mai fost espuse unele și vase, ce se întrebuintează la scoaterea pietrii și la alegerea aurului, apoi diferite stufe, conținând aur și alte metale, și fotografii, cari să ilustreze acest ram de industrie. Dl Oct. Tobias din parte-și a expus de asemenea diferite minerale și fotografii din mina dela Soborșin-Cerbia.

Nu mă întind mai de parte asupra părții etnografice a expoziției, despre care de altfel s'ar putea scrie volumuri întregi, căci scopul meu nu este altul, de cât a face o revistă generală asupra obiectelor expuse, asupra ținuturilor reprezentate și a factorilor, cari au contribuit în măsură mai considerabilă la reușita acestei întreprinderi naționale, menită să arete puterea de viață a elementului român din țară ce o locuim și o numim „a noastră“. Făcându-o această prin cele expuse până aci, dela sine însă

în relief și reversul medaliei, căci după ce ai constatat, că numai o seamă de ținuturi au fost reprezentate la expoziție, acelea adevă unde puizează mai viu viața românească, iar unele foarte puțin și cele mai multe chiar de loc; că prea puținie despărțăminte ale „Asociațiunii“ au ținut să-și facă datoria națională, nu poți să nu te întrebi, unde sunt și ce au făcut celelalte? Unde e Valea Murășului dela Teiuș în sus, unde Câmpia, sârmana câmpie, părțile nordice ale Ardealului, și chiar Selagiul, unde Bihorul și Sătmarul, Maramurășul? de unde n'am văzut decât sau foarte puțin, sau chiar nimic de interes etnografic. Ar fi foarte trist, dacă ar fi să judecăm acestea ținuturi după măsura, cum s'au manifestat cu ocaziunea expoziției. Ar fi fost apoi de dorit, ca viața comunală și case de ale țărănilor români să fie mai bine reprezentate, și abstrăgându de la altele, să vedem, cum se cerea în programă, din fie-care despărțământ al „Asociațiunii“ cel puțin câte un tablou fotografic al vre-unei comune caracteristice de pe teritoriul său, prezentând vederi generale, ori o stradă sau piață principală cu grupuri de popor, ori măcar câte o casă țărănească; din toate acestea însă prea puțin ni-s'a dat să vedem.

Tot asemenea puteau să fie mai bogat reprezentați și unii rami din ocupațiunile agricole ale poporului nostru.

Partea istorică-culturală.

Dacă partea etnografică a expoziției a fost cea mai bogată, în deosebi ce privește portul țărănesc și industria de casă, partea istorică-culturală a fost fără îndoială cea mai interesantă, căci până acum în noi na

ni-s'a dat ocaziune să vedem o expoziție istorică-culturală românească. Astfel expoziția „Asociațiunii“ formează un început și încă bun început, în astă privință. A fost prima ocazie, când am putut vedea adunate la un loc atâtea fragmente, reminiscențe prețioase, relieviu senmpe din trecutul nostru istoric, atâtea dovezi caracteristice pentru hărnicia noastră culturală și intelectuală.

Partea această a expoziției era adăpostită în localitățile Internatului „Asociațiunii“, și anume:

Pentru secția istorică (istoria politică, culturală și militară), producțiunea literară, secția științifică și pentru societățile culturale a fost rezervată sala festivă a Internatului. Tinerii profesori: Dr. Ioan Borcia și Dr. Orăciunescu, preotul militar Dr. Cioban și secretarul Il. al „Asociațiunii“ I. Lăpădatu, deși fără busolă în aranjarea numărăoaselor și varilor obiecte din acest despărțământ, după o muncă intensivă de câte-va zile au știut să le aducă toate într'un întreg armonie pe ziua deschiderii expoziției.

Pe pereții salei străluceau ca într'un pios panteon portretele figurilor marcante, cari au ilustrat istoria poporului nostru din trecutul nu prea îndepărtat, și ti-se părea, că și ele, în răceala lor, sunt sărbători naționale, ce se desfășură; portretele marilor mecenai din familia Mocsonyi, între cari imponentul tablou al lui Andreiu Mocsonyi, prin dimensiunile sale atrăgea cu deosebire privirile vizitatorilor; al generalului Traian Doda, dela care s'au putut vedea și unele relieviu: rocul, sabia, eșarpa, curea și sabie, tabachera, orologiu de masă, penele calpăcului, etc., toate expuse și dăruite Muzeului de dna Elisa Doda din Caransebeș, sora

aceasta cu nici un cuvânt, pentru ca să nu îmbărbăteze coaliția, și ministrul Kristoffy călători la Viena, ca aci să împărtășe nedumeririle. Înzădar! Sistemul capitalist, carele guvernează „în chip parlamentar“ prin mameluci guvernamentali, a fost creat de *Tisza bătrânul*, și mâna lui cea de fer și capul lui cel cuminte au susținut sistemul acela. Sub *Bánffy*, carele schimbăse energia cea fără de considerații în brutalitate, a urmat apoi obstrucția ca reacțiune. Un fenomen febril acesta, din carele se putea conchide la rețele mari sociale și național-politice. „Viena“ i-a căutat, să facă concesii. — Mijloace paliative au fost acestea, cari n'au folosit multă vreme. A urmat catastrofa, dezastrul electoral al partidului guvernamental. Și, acum avea să vină din stânga, ceea ce se făcuse până acum din dreapta; voiau înse totuși, — și aceasta trebuiau să o voească în fața stării nesolide interne a coaliției, — voiau să lipsească coroana în chip desevărsit de drepturi, pentru ca așa să întărească încă o dată stăpânia conților și baronilor și a alaiului lor de advocați și jurnaliști. Domnii aceștia, cari nu-și tem Ungaria sa de nimica așa de tare ca de cultură europenească cu *lucrarea culturală*, cu măsuri sociale, cu libertate civică, ei, cari deșeseră poporația întru heloți și au schimbat țara întreagă într'un singur sat de al lui Potemkin, s'au aliat strîns laolaltă, cu toate că programele lor se deosebesc așa de tare. Ei, căroră nu le este nimica mai urgisit de cât catolicismul, căroră nu le ajunge Luther, cari se mai alipesc de Calvin, au reușit să prindă în laț până și *partidul poporal cel catolic*, carele în chip firesc a ajutat și el la răsturnarea liberalilor cu conducătorii lor cel calvinesc, dar apoi nu s'a mai lăsat din mâni, și carele prin negura frazelor nu vede,

că pe lângă admiterea la putere a poporului celui în partea cea mai mare catolic ar trebui să crească foarte înfrînta lui față cu partidele de Kulturkampf.

„Acum în sfârșit, când s'au atins de *armată*, de mijlocul de putere și apărare a împărăției, carele păzește strălucirea cea veche a arhidinastiei, acum monarhul n'a cedat mai mult. După 38 ani a urmat în sfârșit un regiment, carele nu guverna în chip de partid, comiții supremi au ieșit din cluburile de partid, naționalitățile cele asuprite au răsufat, Croații sperau întru dreptul lor cel înarticulat, o suflare de timpuri nouă, mai bune a trecut prin țară. — Sperări deșerte! În Viena se infățișează domni mari, cari sunt încuseriți în Ungaria, și miniștri, cari își tomeau liniștea. Multă vreme nu lucraseră nimica. Acum i-au cuprins sirguinta. Spirit archiaustriac s'a ridicat din mormânt, — au pus lui *Fejérváry* pedecă. Cum a zis numai Grillparzer?

„Glaubt ihr, der Türke werde müssig gehen,
Für Waffenruh und solchen armen Tand
Des Vorteils sich begeben, der ihm laecht?
„Das ist der Fluch von unsrem edlen Haus,
„Auf halbem Wege und zu halber Tat
„Mit halben Mitteln zauderhaft zu streben.
„Ja oder nein, hier ist kein Mittelweg.“

„Noi nu desconsiderăm nedumeririle față cu dreptul electoral cel universal, — carele doară la pertractarea parlamentară ar fi fost supus încă la anumite imblânziri; — dară aici este el *singurul* mijloc, asemenea operației la un greu bolnav. Ar fi mântuit în sfârșit Ungaria prin sfârșitul cel cu spaimă de spaima cea fără de sfârșit, carea după fiște care veac pretindea brațul intrarmat. Deja își bate joc în Viena organul lui Apponyi: „Bătrânului general, carele fără de veste a ieșit cu o flamură roșie, curând i-s'a stricat

voea de șaga aceasta. Nu s'a ales nimica din radicalismul husăresc, regesc unguresc, nimica din toate reformele acele frumoase, cari săriau în toate părțile numai așa asemenea petrilor sub copitele cailor, nimica din dreptul electoral universal, carele l-au aruncat în capetele oamenilor asemenea unei sudălmi din căsarmă. Întreagă Ungaria cea nouă, carea au scos-o cu atâta temperament la iveală ca prin vrăjitură, cu egală îndreptățire națională și cu fericirea social-politică a poporului, s'a împărtășiat asemenea unui vis. Și Ungaria cea veche iară e aci cu politica sa gravaminată, cu preacunoscutele dureri ale ideii sale de stat național, cu *strămurul său inesorabil și nesăturat de a magiariza*. Toate sunt iară, cum au fost, de tot strămoșești magiare, și episodul despre Ungaria cea modernă a trecut și s'a dat uitării.“

„Putere-ar oare cine, să aperse planul lui Kristoffy mai bine, de cum o arată iubirea *aceasta* de învingere? În Budapesta le crește deja îndrăzneala, și Francisc Kossuth scrie, că monarhului îi caută acum, să înțeleagă, că împotriva voinței națiunii nu se poate guverna. „Voința națiunii!“ Kristoffy a îndrăznit, să declare, că *națiune și popor* nu sunt identice.

„Vor să mai cerce încă o dată, să guverneze prin *națiune*. Reuși-va oare preste tot vre-un compromis, ori doară se va continua criza acută? Cine o știe aceasta? Și ce înșamnă „compromis“, am explicat de unăzi. Accentuăm încă o dată numai atâta: Să nu se conceadă, să se atingă de *armată*, de spriginul vechiu și glorios al mării Austriei și al puterii arhidinastiei ei. Socoțiseră, că e lege inviolabilă, că puterea armată caută să rămână *afară* de luptele naționale și politice, și cele două constituțiuni

generalului: portretul generalului Trapșa și medaliile lui, al mareșalului campestru Seraciu, baronului Urs de Margina. Ioan Buteanu (prefectul martir dela 1848), A. Murășan. George Bariț Vas. Lad. Popp. Al. Bohățel. I. Meșotă. Gavr. Muntean. I. Popescu. Iac. Bologa. Alexandru Roman. I. Frâncu, Dr. D. P. Barciannu. G. Cristurionu (portret din 1868, lucrat de pictorul rom. Mihail Popp din Brașov). Ioan Petran, Ioana Bădilă, Elena G. Birta. Simeon Popovici, Ștefan Havași Oășanu, marele binefacător al bisericii gr.-cat. din Cluj, apoi tabloul tuturor preșidenților „Asociațiunii“, etc.

Dealungul păretelui dela dreapta intrării, îți făcea plăcută impresie să vezi expuse pe stelaje respectabile roadele muncii intelectuale românești: *producțiunea noastră literară* din timpuri mai vechi și mai proaspete, împărțită după ramuri, ca: literatura didactică, istorică, științifică, bisericăsească, filologică, economică, literatura frumoasă, diverse. Colecția aceasta, deși completată pe cât s'a putut din biblioteca „Asociațiunii“, totuși nici pe de parte n'a putut avea pretenția de a cuprinde tot ce s'a scris și tipărit la noi, ori de literați de ai noștri domiciliati peste munți, sau în străinătate. Mai bogat s'a prezentat, de sine înțeles, literatura didactică, dând o viață doydă de hărănicia profesorilor noștri din centrele noastre culturale. Literatura frumoasă era reprezentată și prin câte-va biblioteci populare, editate de librăriile și tipografiile: Ciureu, Murășanu, A. Todoran. W. Krafft. Institutul de editură „Minerva“ din București, condus de tipograful ardelean Filip, încă a expus o serie frumoasă din publicațiunile apărute în editura sa.

Tot aici era aranjată și colecția *presei noastre periodice* din Ardeal și Ungaria, cea mai completă, ce s'a putut vedea până acum, întregită și aceasta din prețioasa colecțiune a „Asociațiunii“. „Activitatea“, „Albina“, „Albina Carpaților“, Biserica și Școala“, „Bunul Econom“, „Concordia“, „Controla“, „Drapelul“, „Dreptatea“, „Economul“, „Familia“, „Federațiunea“, „Foia Diecezană“, „Foia bisericăsească și școlastică“, „Foia Ilustrată“, „Foia Poporului“, „Foia Școlastică“, „Gazeta de Duminecă“, „Gazeta Transilvaniei“, „Libertatea“, „Luceafărul“, „Lumina“, „Luminătorul“, „Observatorul“, „Organul Luminării“, „Orientul Latin“, „Poporul“, „Poporul Român“, „Revista Bistriței“, „Revista Ilustrată“, „Revista Orăștiei“, „Răvașul“, „Școala și Familia“, „Sionul Românesc“, „Telegraful Român“, „Transilvania“, „Tribuna“, „Tribuna Poporului“, „Unirea“, „Viitorul“, — toate erau reprezentate sau în colecțiuni complete. Începând dela prima lor apariție, sau numai din unii ani, remarcându-se în deosebi impositanta colecțiune a „Gazetei Transilvaniei“ și a celor două „Tribune“ prin grosimea volumelor sale. Câtă muncă intensivă, câte sbuciumări sufletești, câte țipete de durere și cât de puține momente de bucurie ale neamului vor fi însemnate pe paginile îngălbinite de vremuri ale acestei jurnalistice totdeauna slab sprijinite, — va fi trebuit să-și zică vizitatorul gânditor la vederea mormăului de gazete adunate la un loc!

De-asupra acestui magazin de muncă intelectuală românească îi ședeă atât de bine să troneze asemenea unui Iupiter figura venerabilă a lui Timoteiu Cipariu cu trăsările sale marcante și cu privirea sa ageră,

pătrunzătoare până în rinichi, — tipul cel mai caracteristic al omului de carte, care între cărți și-a trăit rodnica sa viață.

Într'un mare dulap s'a putut vedea o colecțiune, o parte de publicațiuni românești, datorite editurii W. Krafft din Sibiu, care cum se știe, are merite netăgăduite pentru producțiunea noastră literară, căci multe din publicațiunile noastre de valoare, fără concursul acestei firme editoare, nu le-am avea — poate — azi în bibliotecile noastre. E destul să amintim în asta privință numai „Enciclopedia Română“. Firma W. Krafft n'a lipsit a tipări și un catalog al publicațiunilor expuse, precedat de o interesantă introducere, datorită dîni Dr. Diaconovich și cuprinzând câte-va notițe asupra trecutului și rolului, ce l-a avut librăria numită în producțiunea literară română din țările coroanei ungare. Astfel, conform acestui catalog, colecțiunea din chestiune, se compunea din 186 publicațiuni din editura proprie, 316 publicațiuni din arhiva tipografiei și 26 cărți vechi. Dintre acestea din urmă relevăm: o căzanie manuscript din secolul XVII, Evangelia din 1682; Kyriako dromionul mitropolitului Atanasie din 1699; Anthologionul lui Antim Ivireanul din 1705; „Versuri Veselitoare Întru cinetă Pre luminații și Pre osfințitului Domn Samoil Vuican Episcopului Graeco-Catolicesc al Orădiei-Mare, quând la anul 1807, în luna lui Mai prin Excelenciassa Ioanu Bobb, Episcopul Fögărăschei, sau sfințit Episcop în Blas, de Vasilie Aaron, Jurat în marele Principat al Ardealului Procrator, Sibiu, în Typographia lui Ioann Barih 1807.“ 18 pag. 8° cu litere latine, etc. Asupra acestei broșuri, de sigur foarte rară și inte-

garantează coroanei, că numai ea are, să dispună pe terenul acesta. Dacă vor face și din armată și pe mai departe obiect de concesiuni, atunci vechea Coroană perde din veneranda sa strălucire, atunci comit sinucidere de frică de moarte!"

CORESPONDINTE.

Sâmbetele morților.

În Nr. 34. din a. c. am citit un articol scris de Dl. —f.— în care să ocupă cu Sâmbetele morților. Și în acest articol pondul principal, cade pe propoziția, de unde își ieu originea Sâmbetele morților?

După părerea mea, aci nu cade pondul pe numirea zilei, că oare Sâmbătă e ori Duminecă etc., ci cade pe actul măreț, care să duce în îndeplinire în aceea zi. Adecă, în aceea zi să aduce o sfântă jertfă pentru cei morți. Oare de unde își ie originea aceasta sfântă jertfă? eu cred, că originea e din timpurile celea mai vechi, din Testamentul Vechiu.

Moisi din porunca lui Dzeu a rânduit jertfele în modul următor, adecă: de rangul I. a rânduit jertfele sângeroase: boi, oi, capre, porumbi, turturele. De rangul II. a rânduit jertfele fără de sânge, adecă: fărină sare, oleiu, miere, vin. sau tămâe, cari jertfe s'au ars pe altar.

Scopul jertfelor acestora a fost, să arete mărirea lui Dzeu, să dea oamenii o mulțămîntă lui Dzeu petru darurile primite și să ceară alte daruri pe viitor și dacă oamenii l'ar fi vătămât pe Dzeu cu păcate, atunci să-și ceară iertare prin aceste jertfe.

Acuma, și morții au vătămât pre Dzeu prin păcatele sale și pentru ei au trebuit să se aducă jertfe. Ceea ce să vede din Cartea a II. a Macabeilor Cap 12, Vers 39., care sună așa: „Eară a doua zi, au venit cei ce erau cu Iuda, pe cum s'a fost rânduit, ca să ridice trupurile celor morți și să le așeze cu rudeniile în părinteștile mormânturi. Și au aflat sub hainele fieștecăruia din cei morți: lucruri sântite idollilor Iamniei, de care oprea legea pre jidovi și tuturor lucrul vădit a fost, că pentru aceasta pricină au căzut aceștia.

Și Iuda două mii de drachme de argint a trimis în Ierusalim, ca să să aducă jertfă pentru păcat; foarte bine și cuvios de învierea morților socotind. Că de n'ar fi avut nădejde, cumcă vor învia cei cari mai nainte au fost căzuți: desert și de răs lucrul ar fi a să rugă pentru cei morți.“

Eată începutul jertfei pentru morți.

Că pentru ce au jertfit oamenii de demult lucrurile amintite răspunde Eusebiu: „Până când n'au avut oamenii mai scumpe jertfe ca să arete lui Dzeu: au arătat vite pentru răscumperarea sufletelor lor; și fiind că vitele le-au jertfit pentru sine însuși își puneau mâinile pe capul acelor vite jertfînde, că să însemneze că păcatele sale și le transpun pe acele vite, că acele să fie jertfă înblânzitoare față cu Dzeu pentru păcatele lor. Așa se împăcau cu Dzeu pentru păcatele lor.

Însă în fine i-a învățat pe oameni Spiritul Sânt, că în viitor va fi o jertfă cu mult mai perfectă și mai sântă și mai potrivită, i-a învățat Spiritul Sânt pe oameni, că cum să arete această Sântă jertfă lui Dzeu? I-a învățat pe oameni Spiritul Sânt, că jertfele Testamentului Vechiu au fost numai și numai întipuirea jertfei: celei mari și maiestoase

dumnezeești, carea s'a adus pe altariul santei cruci în muntele Golgota.“

Aceaste sântă jertfă se duce în îndeplinire în toată sânta Liturgie a noastră. Și această S. Liturgie se celebrează chiar și pentru morți în Sâmbetele Morților. Timpul și modul întroducerii ritului acestei S. Liturgii, e greu de statorit. Căci ritul cu decurgerea timpurilor s'au strămutat în multe forme. De exemplu la Romano Catolici ziua morților să celebrează în 2 Nov. ori și pe ce zi ar cădea.

Vasilii Criste,
preotul S. Giartelecului
și al Lomperdului.

Dare de samă și mulțămîntă publică.

Cu ocaziunea petrecerii de vară aranjată de comitetul despărțământului „Reghin“ al Asociațiunii în Reghinul săsăsc la 10 August st. n. 1905 s'au încasat cu totul suma considerabilă de 400 coroane, din cari subtragându-se spesele de 194 cor. 18 fil. rezultă un venit curat de 205 cor. 82 fil. Au suprasolvit următorii domni:

Dionisiu Șimon mare proprietar Sângerei-de-Câmpie 16 cor. Traugott Fromm primar orășănesc Reghinul-săsăsc, Eugen Marinoviciu mare proprietari Fărăgău, Dr. Ioan Popescu avocat Reghinul-săsăsc, Iosif Popescu director la banca „Murășana“ Reghinul-săsăsc câte 6 cor. Galacțion Șagău protopresbiter Cuesdiu, Dr. Ioan Harșia avocat Reghinul-săsăsc cât 4 cor. Familia Birtolon notariu cercual Lăscud, Dr. Romul Boilă cand. de adv. Blaj, Văd. Nicolau Marinoviciu văduvă de comerciant Reghinul-săsăsc, Ilariu Nicoară scriitor Teaca câte 3 cor. Sever Barbu comptabil la „Murășana“ Reghinul-săsăsc, David Boilă Dicio-Sân-Mărtin. Dr. Alexandru Ceușan medic Reghinul-săsăsc,

resantă, dacă nu mă va preveni alt cineva, voi reveni cu altă ocaziune.

În legătură cu producțiunea literară este de amintit încă: colecția a parte a dlui Dr. Diaconovich, adăpostită într'un dulap mai mic și cuprinzând publicațiunile editate de dănsul, cum e: „Enciclopedia Română“, colecția completă din „Romänische Revue“, „Dreptatea“, etc.; apoi colecția folkloristică, 5 volume manuscrite, a dlui T. A. Bogdan, învătător în Bistrița, premiatul „Asociațiunii“, cuprinzând balade și legende, culese cu multă sirguință din popor.

În dulapurile din mijlocul salei erau înșirate prețioasele relievi ale lui Simeon Bărnuțiu, expuse de nepotul marelui român, Dr. Iuliu Maniu, cum sunt: atestatele și diploma lui de doctor dela universitatea din Pavia, decretul lui de numire la universitatea din Iași ca profesor, număroasele manuscrite editate și inedite ale lui, acte, distincții, orologiul lui de aur, fotografia modestului său mormânt din Bocșa-Română, etc. De altă parte erau expuse de profesorul Dr. I. Borcia manuscrite de ale profesorilor Dr. D. P. Barcianu și Dr. I. Crișianu. Mai departe relievi interesante dela George Bariț, formând proprietatea Muzeului: portretul lui, biografia lui autografă, diferite diplome și albumuri, adrese, între cari adresa inteligenței române, pe lângă care i-s'a oferit colecția națională pentru editarea operei sale principale: Părți alese din istoria Transilvaniei, subscrisă de Ilie Măcelariu și Ioan Slavici; adresa Academiei Române cu ocaziunea jubileului său de 80 ani; decretul regelui Carol, prin care i-s'a conferit medalia „Benemerenti“ etc. În vecinătatea acestora se vedeau portretele tovarășilor

sei de luptă de odinioară: Andreiu Murășanu și Iacob Murășanu, numeri singuratici din „Gazeta Transilvaniei“, apăruiți la momente marcante din viața celei mai vechi foi politice române, pecum și portretul actualului director și proprietar al foii, Dr. Aurel Murășanu.

În deosebi trebuie remarcată frumoasa colecție numismatică, de cărți vechi, manuscrite și documente, expusă de despărțământul Cluj al „Asociațiunii“ prin stăruințele dlor Dr. Amos Frâncu și Dr. Elie Dăianu și amintită cu laudă și în discursul de inaugurare a Muzeului și expoziției. Și cu drept cuvânt, căci ce dimensiuni grandioase ar fi luat expoziția, dacă toate despărțămintele „Asociațiunii“ și-ar fi început-o ca al Clujului, și pe lângă acesta al Blajului și al Brașovului!

Dintre cărțile vechi ale acestei colecțiuni merită să fie relevate cele câte-va cronice, cari s'au „împedecat“ și de horupsitul neam românesc, cum sunt: Cronica lui Melancton din 1569, a lui Bonfinius din 1568, a lui Sacerdo, vorbind despre neiderea lui Mihail-Vodă Viteazul, cartea lui Achile Tarducci din 1601, a lui Thomasius Venețianul din 1621, „Dacia“ lui Ioannes Tröster din 1666, cronica lui Thuroczy, cronica ardelenă nemțească din 1670, cartea lui Laurentiu Toppeltinus din 1667, explicația antichităților din Dacia de Zamosius din 1593; apoi interesanta Evanghelie a vlădicei Feleacului în scoarțe de argint, „Doctrina christiana“ de sub ep. Petru Paul Aaron din 1757 și „Epistola consolatoria“ din 1761; „Elementa linguae daco-romanae de Sam. Klein de Szád din 1780.

Lângă cărțile acestea vechi erau înșirate și câte-va manuscrite: un manuscris vechiu românesc, texte bogomilice, altul dela biserica din Măgura (cott. Bistrița-Năsăud), „Întelepciunile lui Panagiot filosoful (manuscris vechiu românesc) și un manuscris slavon.

Mai mult decât acestea au deșteptat interesul oamenilor de carte cele câte-va documente istorice vechi ale colecțiunii din chestiune și în deosebi literile donaționale (în limba latină) dela Mihail-Vodă datele din Alba-Iulia în 1 Decembrie 1599, cu subscrierea autografă a viteazului domn, care a știut să se facă stăpân pe scurt timp peste cea mai mare parte a teritorului locuit de neamul nostru. Lângă acest document s'au putut vedea: un zăpis unguresc din 1691 cu iscălituri de nobili români din Chioar; un chrisov românesc al lui Leon-Vodă (anul dela facerea lumii 7139), un zăpis românesc (7155), un pasaport dela Radu-Voevod (7176), un chrisov al lui Mircea-Vodă (7054), un chrisov de donațiune slavonesc dela Alexandru-Voevod (7133), etc.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coronă.

Nicolau Matora preot Sângeorgiul-de-Murăș, Ioan Raț preot Filipișul-mic, Ștefan Rus protopresbiter Murăș-Oșorheiul câte 2 cor. Florea Bogdan ingineriu Reghinul-săsăsc, Ioan Borda pădurariu Răstoșnea, Andrei Cadar proprietar Meșterhaza, Victor Calini contabil Reghinul-magiar, Simion Cioloca docente Logig, Petru Gorea preot Fărăgău, Zacharie Ilioviciu docente in pens. Fiscut, Michail Moldovan friseur Teaca, Nicole Moisin proprietar Gurghiu, Teodor Uroka pictor Reghinul-săsăsc, Alexandru Murăsan primar Ernottaia Nicolae Nașcu preot Polăț, Alexandru Nicolescu preot Meșterhaza, Vasilie Orășan preot Sân-Iacob, Ioan Rus preot Aiud, Simion Sbârcea preot Toplița-română, Iosif Șipoș timariu Reghinul-săsăsc și Ioan Truța Răstoșnea câte 1 cor.

Primească marinimoșii suprasolvenți pe cum și toți contribuitorii și pe această cale cele mai călduroase mulțămiri.

Reghinul-săsăsc, la 2 Septembrie 1905.

Comitetul aranjator.

Cătră P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârșitul anului venim a rugă cu toată onoarea pe On. nostri abonenti, cari să află în restanță cu abonamentul, de pe anii trecuți, cât și de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimită fără amânare, pentruca foaia să-și acopere spesele sale cu tipărirea și edarea ei.

Administrațiunea.

Noutăți.

Dar preainalt. Majestatea Sa, regele nostru apostolic Francisc Iosif I. s'a îndurat prea grațios a dărni comunității bisericesti gr.-cat. din Cristofitul-mare 300 coroane pentru edificarea bisericii de acolo.

Știri personale. Părintele *Nicola Franco*, preot grec din Roma. în serviciu la biblioteca vaticană, a fost zilele trecute la Blaj fiind oaspele Escelenții Sale a Mitropolitului. Dela noi a plecat la Gherla.

Archiepiscopul de București. Numirea Msgr. Netzhammer ca arhiepiscop în locul lui Hornstein, e bine primită la București. Ziarul „Secolul” scrie că noul arhiepiscop a învățat de mult românește. mai ales dela priutul Vladimir Ghica, cu care stă în bune raporturi, și care a și lucrat mult pentru numirea aceasta.

Hymen. *Ioan Ienea*, cleric absolut și d-șoara *Ana Băboi*, învățătoare în Lugoj, anunță logodna lor.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea vicarului Kőszeghy, să scrie concurs până la 15 Octobrie n. 1905. Pot recurge iuriști și studenți gimnastiști români de origine nobilă din Maramurăș. La recurse să se alature carte de botez, atestat despre originea nobilă și testimoniu școlar din anul scol. trecut. Recursele titulate cătră comitet, sunt a se trimită la Tit Bud. vicarul Maramurășului.

Conferența națională convocată la Sibiu pe 20 crt. a fost oprită sub cuvânt, că e întrunire politică. Ministrul a cerut să se elimineze din convocator cuvântul „electorală” și „român”.

Pentru fondurile arhidiecezane a contribuit *Ioan Maior*, Aiud, cor. 15, *Emilian Aldea*, Veneția-inf. cor. 17-27 și *Teodor Radu*, Meșterhaza, cor. 17. — la fondul Internatului de fetițe, *Vas. Șimon*, trabant, Viena, cor. 5, iar *Nic. F. Negruț* a colectat cor. 7 pentru fondul Mesei studenților.

Preparandia din Gherla. Cetim în „Răvașul”, că la preparandia din Gherla a fost numit director *Dr. Petru Fabian*, s'au angajat ca profesori *Anton Domide*, dela pedagogia superioară din Budapesta și profesorii dela gimnasiul de stat din Gherla *Iuliu Karșai* și *Ioan Nicoară*. Numirile acestea sunt un paș spre bine.

Excursie școlară. Peste o sută de elevi dela gimnas și preparandie au făcut în 10 și 11 crt. excursiune de studiu la Sibiu și împrejurime. sub conducerea profesorilor: *Alesiu Vicin*, *Gavrilă Precup*, *Dr. Emil Sabo*, *Ales. Ciura* și *Aug. Caliani*. Duminecă dim. au sosit la Sibiu, au vizitat Biserica gr.-cat., școala, colecția de arme a orașului, catedrala, espositia Asociațiunii, muzeul și colecțiile *Bruckenthal*. După amiază au mers la *Avrig*, unde au cercetat mormântul lui *George Lazar* și au văzut frumoasa grădina a fraților *Borges*. Peste noapte au rămas în *Racovița*, de unde dimineța au plecat spre *Turnul-Roșiu* și frontieră. Noaptea au reîntors. Prețutindenea elevii au fost primiți cu multă bunăvoință și plăcere, și li-s'au arătat toate lucrurile mai interesante.

Sfintire de biserică. Primum: Învitare la sfintirea bisericii gr.-cat. nou edificată din *Sânt-Ioana*, carea se va celebra Duminecă în 1 Oct. n. 1905.

Aviz. Tinăr român, absolut de școalele comerciale, cu testimoniu de maturitate, poșezind afară de limba magiară și germană în scris și vorbire, și esercițiul în scrierea cu mașină. — caută ocupațiune în un institut românesc, resp. în a cancelărie sau altă ocupațiune coresponsnzătoare, pe lângă pretensiuni modeste. Adresa: „Lugos, Veterani út 8 sz. M. G.”

Viata religioasă în șirul credincioșilor bisericii noastre face îmbucurătoare progrese. Misiuni, procesiuni, eserciții religioase ș. a. încep a se ține tot mai des și în tot mai multe locuri, fiind totdeauna aglomerație mare de popor. Așa cu ocazia sărbătorii *Adormirii Maicei Domnului*, am primit lungi descrieri despre peregrinajele făcute la *Bucium*, în districtul protopopesc al *Almașului* și la mănăstirea *Strâmba* în distr. *Dârgea*. Fiindu-ne mereu ocupat spațiul, n'am putut să le publicăm la vremea sa. Estragem câte ceva din ele. La *Bucium* se pomenește cu laudă numele preotului *Iuliu Maxim*, care a fost ajutat de preoții vecini și în special și mai mult de protopopul *Vas. L. Pop.* Aci s'au adunat încă în prezina sărbătorii la 1600 credincioși, cărora la însărat tinerul preot *Ioan Nossa* le-a ținut o frumoasă cuvântare despre peregrinaje. S'au început mărturisirile, cari au durat toată noaptea, predicând în răstimpuri protopopul desore pocăință și preotul *Mateiu Moldovan* despre cuminecare. La 4 oare apoi s'au cuminecat. Mai târziu s'au servit s. Maslu la peste 500 bolnavi. La liturgie protopopul a făcut o comparație succasă între *Preacurata Fecioară* și tinerimea de azi, care a rămas adânc întipărită în inimile miilor de ascultători. — Tot așa de înălțătoare a fost și adunarea nenumăraților peregrini la *Mănăstirea Strâmba*, vestită deja de multșor, ca loc de pietate, încă de pe când mănăstirea era locuită de călugări. Correspondentul nostru observă, că se simța trăbuința ca mulțimii acesteia să i-se deje mai mult ouremânt spiritual, ținându-i-se mai multe cuvântări, ca de pildă la *Bucium*. Mai adauge apoi, că ar fi de dorit, dacă preoții-poeti ar compune câte-va versuri acomodate pentru peregrinaje, ca poporul să nu folosască lucruri străine, versuri rău compuse, fără versificație și fără melodie potrivită.

În atențiunea învățătorilor. Din o scrisoare ce primim, estragem câte-va șire: „Rog atrageți luarea aminte a învățătorilor nostri asupra frumosului câștig ce pot să-l aivă din stupărit, pe care așa leșne l-ar putea practica în oarele libere. Așa de pildă în *Coșocna* este un țaran fruntaș: *Vasilie Nemeș*, care n'a învățat nici o școală de agricultură, dar face minuni cu stupăritul. Are 115 coșnițe pline de miere. În 1904.

a stors 430 kigr. miere curată, din care a încassat la 400 cor. Și toată economia aceasta cu albinele o face singur, deși are 53 ani, și pentru toate schimbările întrevenite în viața albinelor poartă notițe precise.”

Reuniune de temperanță. Publicăm cu plăcere celea de mai jos, fiind un sãmu de pornire spre bine: Înainte de asta cam cu 4—5 ani preotul local *Simeon Marinceș* a ținut o frumoasă predică în s. Biserica despre patima beției, care era o boală mare și lătită la noi, cari cuvinte foarte ne-au înflăcărat, și încă în aceia-și Duminecă la vecernie ne-am întrunit spre a înființa o reuniune de cumpătare. Durere însă, căci atunci numai abia câte-va luni ne-au fost cumpătarea, nefind în desulă tãrie și bărbăție. În anul acesta *Preaven*. Consistor s'a îndurat de a numi preot ajutător în comuna noastră bisericescă *Bogdana* pe *On. Ioan Nossa*. În postul s. Pașii, având ocaziunea de-a înmormânta pe un fruntaș bărbat din comună, văzând atãta beție și necumpăt, a adus din nou vorba la înființarea reuniunii de temperanță și în duminica următoare a ținut o frumoasă predică despre patima beției, arătând urmările groaznice ale alcoolului, care duce pe o samă de oameni la sapa de lemn; rugând tot odată în urmă pe popor, ca să se adune cu toții după amiază în frumoasa și spațioasa școală cea nouă spre înțelegere. *Mon. Domn. S. Marinceș*, paroh din nou înbărbătându-ne la cumpătare, ne-am hotărit cu toții să urmăm cuvintele D-sale, și așa între cele mai calde simțeminte de îndesulire și mângăiere, încă în aceeaș Duminecă s'au înscris la 60 capi de familie, și așa pe rând am ajuns la numărul de aproape 200. Au trecut câte-va luni dela înființarea reuniunii de cumpătare, și în tot decursul timpului astuia abia 5—6 mai slabi la ânger nu și-au ținut cuvântul de onoare pe deplin, dar și aceia parte rușinați prin noi înșine, parte prin dojenele presidentului s'au întors iară la calea cea bună. Dăm mulțamită ceriului pentru-că a îndemnat pe conducătorii nostri la astfel de lucru mareș și plăcut lui *Dumnezeu*. În aceia-și vreme rugăm pe tatăl tuturor făpturilor, să deie și poporului minte trează, ascultare și supunere făscă în împlinirea povețelor și învățăturilor celor bune, din care foarte des gustăm, căci numai așa vom ajunge la buna starea de obște și la fericirea vecinică. *Bogdana*, în 4 Sept. n. 1905. — *Gavrilă Bănuț*, cantor gr.-cat.

Necrolog. † *Virgil Chețian*, băiatul de 9 ani a profesorului *Dr. Ambrosiu Chețian* a repausat *Mercuri*, lăsând în doliu pe părinții, fratele și sorioarele sale. — Esprimăm condolențele noastre.

Odihnească în pace!

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament a Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

(Continuare.)

„Cine desprețuește Sacramentul Căsătoriei (și adevărat nu-i convine darul, nici unitatea și indisolubilitatea), acela se dă desfrânarilor“ zice s. Bernard. Grația specială sacramentală, unitatea și indisolubilitatea matrimonială, au nu sunt prestanța eclatantă și caracteristică a căsătoriei catolice?

Au „căsătoria civilă“, „concubinatul“, „bigamia“ și „poligamia“ simultanea, dar chiar și poligamia succesivă, servesc și pot garanta scopurile santei Cununii?

Întrebat fiind Mântuitorul nostru Isus Christos, că „iertat-e a dimite muierea ori din ce cauză?“ A răspuns: „Au nu ați cetit, că cine a făcut dela început pe om, bărbat și femeia i-a făcut: pentru aceea va lăsa omul pe tată-său și pe mama-sa și se va alipi de muierea sa și vor fi amândoi un trup. Ce dară Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă.“

Unul Dumnezeu adevărat în creațiune, năște „sufletul cu trupul“; îi dă dar special, unindu-l în legătura cea mai strinsă a iubirei, a credinței, a creșterii de prunci, a ajutorului împrumutat, a medicinei spiritual-morale și phisice, îi leagă cu legătura unității și indisolubilității matrimoniale — până la moarte și „în bine și în rău“. „Iară acelora, cari sunt legați prin Matrimoniu, nu eu le demând, ci Domnul, femeia să nu despartă de bărbat, iar dacă s'a despartit, să rămână nemăritată sau să se impace cu bărbatul său.“

„Bărbatul e capul femeii, pecum Christos e capul bisericii“. Unitatea aceasta puternică a bisericii, redundează și asupra singuraticele sante Sacramente, care unitate în Sacramentul Matrimoniuului *cu o disting*, în cât în „consens“ se manifestă *unitatea* physico-psihologică, relativă la unitatea și armonia facultăților spirituale și la consumare și în *unitatea* sacramentală, în cât până ce îți trăește soțul, cu altul, ori cu alta nu te poți împărtăși de altă sântă Cununie. „Nime-nu nu-și urește trupul său, ci îl nutrește și încălzește pe acela“; „cine își iubește muierea sa, pe sine se iubește, pecum Christos — Biserica“. „Iar voi unul fie-carele să-și iubească muierea sa, pecum se iubește pe sine, iar muierea să se teamă de bărbat“.

Când vedem, că Mântuitorul lumii, Domnul nostru Isus Christos institue Sacramentul santei Cununii, admite numai monogamia și indisolubilitatea; când vedem, că înființează numai o sântă biserică dreptcredincioasă catolică, unic depositar a învățăturilor și darurilor sale dumnezeiești; când vedem, că Mântuitorul Isus Christos însuși enunțea la s. apostol Paul: „Sacramentul acesta mare este; iară eu zic de Christos și de biserică“; când vedem, că un Mântuitor este și una este și biserică lui; aceea a căreia

cap văzut a fost s. Petru, și e, și va fi Pontificele Roman; acestei uniri și legături între Christos și biserică Lui, asemenea trebuie să fie unirea și legătura între bărbat și femeia lui; când vedem mutabilitatea și divergența învățăturilor, a credinței, a tainelor și laxitatea relațiilor și a vieții căsătorești, la celelalte numeroase confesiuni despărțite de vița lui Christos cea adevărată și de biserică Lui: au cine nu vede, că sântă Taină a Cununii, orânduită de Domnul nostru Isus Christos, odrăsește și e basa unică sigură a firmei credinței, a sincerei iubiri și adheșunii a soțului de căsătorie către soția-sa, e garanța progresării și a creșterii corespunzătoare de prunci, a ajutorului împrumutat, a progresului spiritual-moral și material a familiei, a statului și a societății; au cine nu vede, că sântă Taină a Cununii, prin darul lui Dumnezeu, prin unitatea și indisolubilitatea sa, — în Christos și biserică, — e neasemănat folositoare, salutară și prestantă față cu ori-ce „căsătorie ori contract civil“ și cu atât mai virtos față cu fluturii de o zi a concubinatelor, cari, durere, și la poporul roman, în mod special și caracteristic între cel greco-oriental, își seceră victimele sale în mod îngrijitor, cu atât mai virtos apare, sântă Cununie superioară, față de ori ce poligamie.

Și tocmai pentru că sântă Taină a căsătoriei e atât de prestantă și folositoare omenimei, au cine nu vede în acea s. Taină: Darul lui Dumnezeu, binecuvântarea lui Dumnezeu și a bisericii Sale, care dar divin sântitor și special sanctifică pe soți, și perfecționează dragostea naturală și creștină împrumutată și către prunci, îi întărește în luptele vieții, atât în starea sănătății și a morbului, a bunăstării și a lipselor, cât și în bucurie și în năcazuri și în puterea vieții și în debilitățile bătrânețelor.

„Și vom fi amândoi un trup“ zice s. Scriptură, iar prin consens vor fi o voință, o aspirațiune, un suflet pe acest pământ — în unire, iar unirea e putere, cu atât mai mare, cu cât e geamenă cu indisolubilitatea.

II. Caracterul Sanctității în sântă Taină a Căsătoriei.

„Pecum sântă este biserică ta Doamne!“ adevărat pe cum biserică cea adevărată catolică a Domnului nostru Isus Christos, este sântă în sensul cel mai intensiv, prin învățăturile și mijloacele sale dumnezeiești, capace fiind a sanctifica pe tot omul, apoi „Numai sântul poate crește sânti“ zice Stöckel, așa și în sântă Taină a căsătoriei, așezate de Domnul nostru Isus Christos și susținute cu a lui dar în sântă Lui biserică catolică, nu numai se aseamănă, ci în acea sântă Taină se reglindează fidel, mai ales prin darul sântitor, sântenia auctorului divin, sântenia legăturii între Christos și biserică Lui, sântenia vieții, credinței, creșterii de prunci și a împlinirii tuturor datorințelor vieții căsătorite creștine-catolice, adevărat sântenia sacramentală. Aceste însușiri sunt cu atât mai prestante și folositoare familiilor creștine catolice singuratice, nesocotind excepțiunile, cu cât în sântă Taină a Căsătoriei se manifestează în toată supe-

rioritatea ei religioasă-morală, familiară și socială, continuarea mântuirii, căci fără de familie catolice, nu este biserică catolică. Cum putem noi cunoaște esperia și susținea această sântenie sacramentală atât de folositoare familiilor și omenimei? Din urmarea lui Christos. „Secuere me“. „Cine iubește pe tată-său, pe mamă-sa, muierea, fiii săi, mai mult ca și pe mine, nu este vrednic de mine“ zice Mântuitorul, subordinând iubirea familiară iubirei lui Dumnezeu. Cine nu are iubire sântă, supranaturală către Dumnezeu, nu poate avea iubire sântă, naturală nici către familia sa și vice-versa, prin urmarea sânteniei vieții la căsătorii se cunoaște, esperiază și susține, din darul lui Dumnezeu, în sântă Lui biserică, prin împlinirea voiei prealalte a lui Dumnezeu. „Nu tot cel ce-mi zice mie Doamne, Doamne, va intra întru împărăția lui Dumnezeu, ci cel ce face voia Tatălui meu, carele este în ceriuri.“ „Ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă“ este voia preasântă a lui Dumnezeu. „Jugul meu este plăcut și sarcina mea ușoară“ zice Mântuitorul. Dacă jugul catolicismului e ușor și plăcut, asemenea trebuie să fie și al santei Cununii, purtându-l în spiritul și după inima lui Christos, cu sântenie. „Cine pe voi vă ascultă, pe mine mă ascultă.“ Supunându-ne și prin sântă Căsătorie — lui Dumnezeu și bisericii Lui, lucru sânt facem, împlinind voia Lui și mandatele biserice, nisuinu-ne și în direcțiunile vieții căsătorești a urma lui Christos, a purta sarcina și datorințele noastre, a aduce jertfă și roadă sufletească plăcută lui Dumnezeu, sucreșcență sântă, popor sânt. Fiind dar sântă Căsătorie un sacrament și act sânt, cu sântenie trebuie să-l și începem, încă și sponsaliile, cerând darul lui Dumnezeu, cu sântenie se continuăm și astfel să și terminăm și resplata nu va lipsi. Fie-care membru a familiei sale este câte un talant, concrezut de Părintele ceresc, părinților pământiești, ca se agonisească cu acei talanți în terminul neprețuit și salutar a virtuților. Da „sântă este opera ta Doamne!“ „Sântă este biserică Ta“, și prin ea și cei împărtășiți în s. Taină a Cununii pot, să fie sânti, nutrind neîntrerupt focul vestal a vieții creștine-catolice și nepătate.

Pentru aceea zice s. Cyril Alexandrinul: „Însuși Christos invitat a venit la nuntă, ca să facă minune și sa sanctifice principiul generațiunei umane.“

Pecum prin sântă biserică catolică, acei cari o ascultă, se cresc sântii a lui Dumnezeu; așa prin sacramentul Cununii, familiile singuratice, împlinindu-și în mod sânt datorințele, din acest strat, cum am zice, cald a catolicismului, devin prin corabia, adevărat biserică lui Christos, la limanul fericirii adevărate vremelnice și eterne; pot ajunge la paradisul neperitoarei fericiri a cerescului Părinte-Creator, acolo, unde Preacurata Vergură Maria, formează floarea cea mai frumoasă, plăcută și cea mai sântă de pe pământ, străplântată la ceriu.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dicționar româno-german, de Theochar Alexi. A doua edițiune prelucrată și completată. Editura H. Zeidner Brașov. Pagini 498. Fie-care pagină câte trei coloane. Prețul cor. 4'50. Franci 5. Mărci 4.

Cu toată vârsta sa înaintată, dl Theochar Alexi tot n'a depus încă condeiul, dovadă lucrarea sa cea mai nouă „Dicționarul româno-german“, o lucrare din cele mai migăloase, eșită acum de sub tipar și purtând divisa: „Din limbi străine să înveți și în limba ta să scrii, ca neamul tă să ți-l luminezi.“

Această ediție este o prelucrare radicală și o amplificare considerabilă a ediției prime, cunoscută publicului în mod avantajos. Dicționarul este tipărit dela început cu ortografia cea nouă germană (1902), iar dela litera K și cu ortografia cea nouă românească, publicată abia pela mijlocul anului trecut. Inegalitatea aceasta creată de forța majoră, este compensată prin publicarea completă a începutul dicționarului a regulilor ortografice stabilite de Academia română și a glosarului compus de aceeași Academie. Astfel acest dicționar se prezintă în condițiuni moderne. Peste tot în cadrul unui dicționar de școală lucrarea dlui Alexi ni-se pare cât se poate de completă, căci conține versiunea germană a 42.000 cuvinte și peste 3400 locuțiuni și proverbe.

În privința tehnică s'a introdus o inovație, care va fi binevenită celor ce nu sunt destul de versați în limba română, anume vocala din silaba intonată este culeasă cursiv. Afară de aceasta pe pagini sunt notate la colțul de sus al paginei prime și secunde literele inițiale ale cuvântului în care se începe pag. I. și cu care se termină pag. II.

Hârtia este fină fără ingredientă de lemn, prin ceea ce farba iese mai bine la iveală și se menajează ochii.

Despre consciințarea autorului și corectitudinea cu care s'a achitat de greaua sarcină s'a pronunțat favorabil condeiul autorizat al unui filolog în coloanele „Lucaefărului“, iar jertfele editorului, ce le-a făcut în interesul publicului atât român cât și german, credem că merită să fie retribuite prin sprijinul acelu public.

Augustin Paul: **Întră Someș și prut**, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1'30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 36. N. Iorga. — Bibliotecii circulante. N. Bănescu. — Școala secundară în zilele noastre (I). G. Vâlsan. — Colind (poezie). M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina**. București 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 prețul 2'50 cor.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini**. Tipografia Poporul român. Budapesta, prețul 1 cor. Cuprinde 8 bucăți literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

Biblioteca „Foi poporului“ Nr. 5: **Din trecutul omenimei. Ulise, regele din Ithaca**, povestire istorică de Silvestru Moldovan, Sibiu 1905. 62 pag. prețul 20 fil.

— Nr. 6. **Răs și veselie (anecdote și glume)** pag. 64 prețul 20 fil

Dr. Beke Manó: **Aritmetică pentru școlile medii**, prelucrată de Aurel Ciortea, editura librăriei Ciurcu, Brassó 1905 prețul 3 cor. În acest manual dl Ciortea introduce

o terminologie română în locul celei latine așa scrie: adunare, scădere, cât, descăzut, scăzător, ș. a.

Vasile Cârlova studiu istoric-literar de Dr. I. Rațiu prof. 8° 1905. — Această carte din punct de vedere literar are un preț de netăgăduit întru cât scoate din negura trecutului pe poetul tânăr, care face trecerea dela poezia veche la poezia nouă. — Studiul este urmat și de poeziile lui Vasile Cârlova, dintre cari unele nu erau cunoscute publicului. Cartea are în frunte portretul poetului. Ca execuție face cinste Tipografiei seminariale din Blaj. — O recomandăm tuturor. Costă 1 cor. Se află de vânzare la Librăria semin. din Blaj.

Timoteiu Cipariu de Dr. I. Raț prof. f. 8°. A apărut cu ocazia aniversării de 100 ani dela nașterea marelui filolog român. — Costă 1 coroană și să poate procura dela: Librăria Semin. din Blaj.

Nicolae Dobrescu: **Fragmente privitoare la istoria bisericii române**. Budapesta 1905. pag. 83 prețul cor. 1'20. Parte însămnată din articlii aceștia au apărut în ziare („Lucaefărul“) altele sunt inedite, peste tot ele sunt de interes pentru cei ce doresc să cunoască trecutul bisericii românești.

Dr. Aurel Cosma: **Ocna la 26 Ianuarie 1905**. Lupta partidului național român și datele referitoare la alegerea de deputat dietal. Acesta e titlul complet a broșurii cari povestește istoricul alegerii de deputat dela Ocna, și era, credem noi de dorit, dacă toți deputații noștri ar fi publicat astfel de broșuri, ar fi fost un material bun pentru istoria luptelor noastre politice.

A. Frățilă: **Sensul și întrebuințarea prepozițiilor în limba română**. Galați 1905 pag. 67 prețul 1 cor. Se ocupă deocamdată cu prepozițiunile: spre, pre-pe, preste-peste, pentru, prin, printre și despre.

A apărut:

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mângăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

ACATISTUL MIC, sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Tatăl nostru,

Carte de rugăciuni, împreună cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri și în locane**. București 1905 pag. 222 prețul 2'50 cor.

A apărut și să afie de vânzare la tipografia noastră: **Coșbuc György** tanulmányi a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

Prof. Dr. Emil Sabo. „**Cântece**“ Poezii lirice. Prețul 1 cor.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Galațiu pe 1902. Betfia pe 1904. Bilbor pe 1905 sem. I. Ilva-mare pe 1905. Sz.-Ujvár-Nemeti pe 1901 și 1902. Câmpeni pe 1905. Homorod pe 1904. I. B. Viena pe 1905 sem. I. G. C. Vlădeni pe 1905 sem. I. Sevestreni pe 1904 Căpușul-de-câmpie pe 1905. Sărmașul-mic pe 1905. G. Hodac pe 1905. Merișor pe 1904. Er.-Taresa pe 1902 și din an. 1903 până în 31 August. Jiurul-de-câmpie pe 1904 sem. I. Vaidei (Mező-Ujfalu) pe 1901 și 1902. Poșta o am schimbat. Berivoiul-mare pe 1904. Numărul cerut va merge. Corpude pe 1905. Vasláb pe 1904. Scuzăți, dar toate plățile Vi-s'au quetat în poșta redacțiunii, numai să vor fi trecut cu vederea. Aci le repetim pe ani mai din urmă, și anume: Pe ani 1898 și 1899 s'au plătit deodată în 10/2 1900; pe ani 1900 și 1901 iară deodată în 20/5 1902; pe 1902 și 1903 s'au plătit în 7/7 1904. Așadar nu numai în anul trecut, ci în trei rânduri ați plătit tot pe câte doi ani. Bocsig pe timpul din 1/4 1905, până în 1/4 1906. Bandul-de-câmpie pe 1905. Lăptu pe 1903 și 1904. Vaidarecea pe 1903. Fiscut pe 1905 sem. I. Abrud pe 1905. Mihalt pe 1904. B. Monor pe 1905. Casina Beiuș pe 1905 Aprilie-Septemvrie. Almosd pe timpul din 1/10 1904, până în 1/10 1905. Sănmărtinul-de-câmpie pe ani 1903 și 1904. În resțanță mai e anul 1905. Uifalau (p. Teaca) pe 1898 și 1899. Frata pe 1904. Kólozs-Borșa pe 1902.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Licitațiune minuendă.

Curatorul biserici gr.-cat. din Bia (M.-Bénye, Kis-Kükülő m.) va da în întreprindere duminică 1 Octomvrie n. 1905, oarele 11 a. m., în localul școlei vechi, zidirea unei școle nouă cu două sale de învățământ și cuartir docental, cu prețul de strigare în sumă de cor. 9738.41.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare să pot vedea la scrisul.

Bia, 16 Septemvrie 1905.

Timoteu Dulău, prim-curator.

(21) 1—1

AVIZ!

Prin aceasta aduc la cunoștința On. Public, că cu ziua de 15 Sep. a. c. imi voi schimba locuința în strada Tipografiei în casele de sub Nr. 169 unde a fost cândva hotel „Coroana“.

Sperez, că și mai departe On. P. mă va sprijini cu binevoitoarele comande, promițând, că voi fi prompt în execuție, și modest în prețuri.

Cu stimă:

Nicolau Baci,

pantofar.

(20) 3—5

Cărți ce să pot căpăta în Librăria Seminarială:

Floricele de câmp, de A. C. Domșa . . .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu . . .	2.—
Geni pustiu, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe, Iorga	2:50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. H. Alexandri á 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1:25
Novela A. Brătescu-Voinesci	1:50
Liter. pop. Eminescu.	1:50
Clocoli N. Filimon	1:50
Legende și basme Ispirescu.	1:50
Povești, I. Creangă	1:50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu.	1:50
Vatra Părăsita Slavici	2.—
Din Bătrâni	2:50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dia- lectul Sicilian, de Alesiu Viciu . . .	1.60
Ierarhia Românilor din Ardeal și Un- garia de Dr. Augustin Bunca, Prețul 3 cor. Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fl.	

Julius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada
Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuise de aur și argint pentru biserici.

« Cel mai mare deposit din Ardeal »

Mare deposit de sticle măritoare,
ocheane și binocle

Comandele se execută numai
pe lângă rambursă.

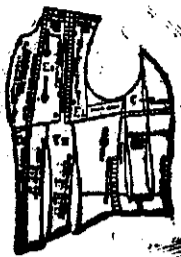
Reparările se execută prompt și estin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai
mare preț curent obiecte vechi de aur
și argint și petri scumpe.

La cerere trimite franco și gratis
Prețurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru re-
montoir din argint, cu acoperișuri
duple de o construcție puternică și trai-
nică, costă 7:50 coroane.

(5) 11—52

marca fabriciei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își poate însa-și pregăti
cu o ușurință de neînchipuit

==== talia sa după orî ce modă ====

cu ajutorul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie.
și posedă nenumărate scrisori de recunoștință.

Își are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

*** Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat. ***

==== Se caută agenți ====

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu totă stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (41—52)

La expozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișóra-Fabrie —

(28) 86—52

se recomandă spre pregătirea
clopotelor nouă, pe cum la tur-
narea de nouă a clopotelor stricate,
mai de parte spre facerea de
clopote întregi armonioase, pe
lângă garanție pe mai mulți ani,
provădate cu ajustări de fer
bătut, construite spre a le întorce
cu ușurință în ori ce parte, în
dată ce clopotele sînt bătute de o
lature prin aceea ce sînt mântuite
de crepare. — Cu deosebire recomănd

==== clopotele găurite ====

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provădate
în partea superioară — ca violina — cu găuridupă figura S și pentru
aceea sînt un ton mai intensiv, mai adănc, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai voluminoasă, de cât cele de sistem vechi, așa,
că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot
de 461 kg. făcut după sistemul vechi. Mai de parte se re-
comandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre tăierea de toce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco.

